

*Гвоздова Марія Миколаївна,
Національний університет "Острозька академія"*

ПРИЧИНИ ІСНУВАННЯ НЕОДНОЗНАЧНОСТІ ПІД ЧАС ПОШУКУ ВІДПОВІДНИКІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

Метою цього дослідження є дати коротку характеристику причин існування "невідповідності" відповідників, що з нею так часто зустрічається перекладач.

Ключові слова: переклад, відповідники, лексична одиниця, мовлення.

The article deals with the research to define main characteristics of the reasons for existence of "inconsistency" of equivalents, which the interpreter often faces.

Key words: translation, equivalents, lexical unit, speech.

Важливим завданням двомовного лексикографа є вміння вибрати відповідники в мові перекладу так, щоб вони не суперечили, й більше того були максимально наближеними до мови оригіналу за значенням. Дуже рідкісними при перекладі є абсолютні відповідники, які у двох різних мовах позначали б повністю однакові поняття. Існує достатньо причин існування відмінностей між відповідниками у двох різних мовах.

Актуальність дослідження полягає в тому, що на сучасному етапі все ще надзвичайно помітною є проблема вибору відповідників з мови оригіналу на мову перекладу, а визначення причин цих труднощів покликане полегшити роботу перекладача.

Метою цього дослідження є дати коротку характеристику причин існування "невідповідності" відповідників, що з нею так часто зустрічається перекладач.

Перш за все, мови різняться відповідними граматичними категоріями. Значення граматичної категорії "plural" в арабській мові, наприклад, відрізняється від значення її в англійській. Арабська має три числа (однина, двоїна та множина), тоді як англійська – всього

два (однина і множина). Стать, або рід є іншою граматичною категорією, яка відрізняє одну мову від іншої. В арабській мові, наприклад “місяць” є іменником чоловічого роду, а “сонце” – жіночого, тоді як у французькій мові – все навпаки.

Мови також відрізняються частинами мовлення. Тоді як англійська, та й більша частина індоевропейських мов мають по вісім частин мовлення, існують і такі мови, в яких є тільки три частини іменник, дієслово і частка. Мови відрізняються не тільки кількістю частин мови, але й характеристикою тієї самої дії чи стану. Такі англійські слова як “food”, “faith” і “love” повинні були б перекладатись як дієслова в мазатецькій мові Мексики [1: 15-16].

Лексична одиниця однієї мови може навіть не мати лексичної одиниці, яка відповідала б їй в іншій мові. Значення цієї лексичної одиниці може бути виражене засобами іншої мови на інших її рівнях, окрім лексичного (наприклад, стилістичному чи граматичному) [2: 133].

Іншим аспектом є й те, що дві різні мови використовують різні граматичні категорії для означення того самого поняття. Для прикладу, для перекладу речення “I met a friend.” на українську потрібно визначитися з вибором роду (“друг” чи “подруга”). В англійській мові ця категорія відсутня. З іншого боку при перекладі з української мови на англійську словосполучення “він приїхав” потрібно зробити вибір між “he arrived” і “he has arrived”.

Цікавим є те, що лексична одиниця може мати підходяще денотативне значення в одній мові, але її відповідник в іншій мові може мати небажаний підтекст. Не тільки речі пов’язані з статевими зносинами чи розмноженням вважаються вульгаризмами. В деяких країнах, наприклад, навіть називання своєї бабусі за ім’ям вже вважається образою [3: 236-237].

Лексична одиниця в одній мові може складатися з двох компонентів, тоді як її відповідник у іншій мові може мати один, чи три і більше складових частин. Наприклад, в німецькій мові привітання “Guten Tag!” в англійській може бути передана просто одним словом “Hello!”.

Дві пов’язані між собою лексичні одиниці в двох різних мовах можуть мати різні семантичні рівні. Для прикладу українське слово “палець” відповідатиме двом англійським словам “finger” і “toe”.

Варто зазначити, що іменники та прикметники мови перекладу не завжди можуть вважатися відповідниками іменників та прикметників мови оригіналу. Коли граматична категорія існує в мові оригіналу, але її відповідна граматична категорія відсутня в мові перекладу, потрібно шукати заміники у ролі інших лексичних одиниць.

Коротко охарактеризувавши найпомітніші причини несходження відповідників у мовах при перекладі, помітним є те, що вони існують на всіх рівнях мови; і для якісного перекладу потрібно усвідомлювати, що недостатнім є просто знайти слово найближче за значенням, а потрібно зважати на його характеристики на всіх мовних рівнях.

Література:

1. Eugene A. Nida, “Analysis of Meaning and Dictionary Making, ” International Journal of American Linguistics, 24 (1958), 279 pages.
2. J. C. Carford. ‘Translation and Language teaching, ’ in Linguistic Theories and Their Application (London: AIDELA, 1967), – 130 pages.
3. Roman Jakobson. ‘On linguistic aspects of translation, ’ in On Translation, ed. By Reuben A. Brower (Cambridge, Mass. : Harvard Univ. Press, 1959), 233 pages.